

Unitat 5. Malalties:

Què e passa? Què et fa mal?

Malalties i lesions		Síntomes		Verbs	Altres
El mal de cap (de panxa, de gola / mal de coll...)	L'anorèxia	L'afonia		Embenar	El contagi
La grip	La coixesa	La diarrea	La molèstia	Fracturar	La convalescència
El refredat / el constipat	La sordesa	L'esternut	La paràlisis	Caure	L'accident
Les angines	La ceguesa	El restrenyiment	La infecció	Emmalaltir	La bena
L'al·lèrgia	La indigestió	La febre	El desmai	Ingressar	El cotó
La càries	La bogeria	Els mocs	El flegmó	Rascar	La caiguda
El còlic	La pneumònia	L'hemorràgia	L'agonia	Sagnar	El guix
La depressió	La gastritis	La inflamació	La basca	Esternudar	L'ingrés
La diabetis	L'úlcera	L'insomni		Tossir	La llitera
La pigota/ la verola/ la varicel·la	La cremada	El malestar		Mocar-se	La quarantena
La pneumònia	El bony	El mareig		Tallar-se	El termòmetre
La reuma	La butllofa	El singlot		Vomitar	La xeringa
La rubèola	El blau	La suor		Patir	La píndola
El xarampió/la pallola	El gra	La tos			El xarop
L'anèmia	La ferida	El vòmit			La pastilla
	La picada	La crisi			La farmaciola
	El tall	L'atac			
	La llaga / la nafra				
	L'esquinç				
	La fractura				

1. **MALALTIES I LESIONS:** Escribe el mot que li correspon a cada definició.

0	Tira de teixit usada per a tapar una ferida o per a embolicar un membre lesionat.	bena
1	Inflamació molt dolorosa que es produeix especialment a les genives	
2	Llit lleuger utilitzat per al transport de malalts o ferits.	
3	Armari o estoig amb medicaments i materials de cura per a casos d'urgència.	
4	Seguit de contraccions espasmòdiques del diafragma, acompanyades d'un soroll característic.	
5	Verb. Expulsió violenta per la boca dels aliments que hi ha a l'estómac.	
6	Elevació anormal de la temperatura del cos.	
7	Instrument format per un tub de vidre o de plàstic, amb un èmbol a l'interior, que s'usa per a introduir o extraure líquids.	

Les xarxes socials també **van** plenes de cites i missatges breus destinats a portar més optimisme i alegria a les nostres vides. Les frases i les imatges amb petites

receptes i consells motivadors les recorren com una mena de píndoles virtuals per ensenyar-nos a **resoldre** amb més efectivitat els nostres problemes i **fer**-nos més feliços. Avui hem triat una d'aquestes imatges no només per repassar **els verbs en present** que hi apareixen, també per convidar-vos a **fer** una petita reflexió sobre la felicitat. En la imatge següent ens trobem un llistat d'accions quotidianes que

ens **fan** feliços i un llistat que no ens en **fan**. Analitzeu-les una per una, localitzeu els verbs i determineu si són regulars o irregulars. Més a baix trobareu una taula amb els verbs irregulars més importants, i si necessiteu revisar els presents regulars:

LA TEVA FELICITAT DEPÈN DE TU SI

Si....	veus oportunitatsets feliç
	crees	
	soluciones	
	dediques el temps als teus projectes	
	mires el costat positiu de les coses	
	penses que la felicitat depèn de tu	
	dius: "la vida és meravellosa"	
	gaudeixes del present	
	dones les gràcies	
	confies	
	ets optimista	
	acceptes	

Si....	veus les dificultats no ets feliç
	critiques	
	et queixes	
	dediques el temps als teus problemes	
	busques el costat negatiu de les coses	
	creus que la felicitat depèn de les circumstàncies dels altres	
	repeteixes: "la vida és una merda"	
	t'obsessiona el passat i el futur	
	dones la culpa	
	dubtes	
	ets pessimista	
	et resignes	

ESTIMAR 1 ^a	PERDRE 2 ^a	DORMIR 3 ^a	LLEGIR 3 ^a (eix)
estimo o	perdo o	dormo o	lleg eixo
estimes es	perds s	dorms s	lleg eixes
estima a	perd	dorm	lleg eix
estim em	perdem em	dorm im	lleg im
estim eu	perdeu eu	domiu iu	lleg iu
estim en	perden en	dorm en	lleg eixen

els reflexius

LLEVAR-SE començats amb consonant	AFAITAR-SE començats amb vocal
em llevo	m' afaito
et lleves	t' afaites
es lleva	s' afaita
ens llevem	ens afaitem
us lleveu	us afaiteu
es lleven	s' afaiten

alguns verbs irregulars

APRENDRE	ESCRIURE	FER	TREURE
apren c	escri c	faig	trec c
aprens	escrius	fas	treus
aprèn	escriu	fa	treu
aprenem	escri vim	fem	tra iem
apreneu	escri viu	feu	tra ieiu
aprenen	escriuen	fan	treuen

Font imatge: <http://catalaperserfelic.blogspot.com/>

Heu reconegut els verbs irregulars de la imatge anterior? Podeu conjugar-los correctament? I sabríeu conjugar altres verbs irregulars com **jeure**, **riure** o **moure**? Sabríeu **dir** quina d'aquestes formes pertany al verb **venir**: **vens** o **vens**? Aquí **teniu** una taula amb els presents irregulars per **aprendre**'ls o revisar-los:

PRESENTS IRREGULARS

Catal
per se
feliç

ANAR	APRENDRE	ATENDRE	BEURE	CAURE
vaig	aprenc	atenc	bec	caic
vas	aprens	atens	beus	caus
va	aprèn	atén	beu	cau
anem	aprenem	atenem	bevem	caiem
aneu	apreneu	ateneu	beveu	caiem
van	aprenen	atenen	beuen	cauen
CONÈIXER	CREURE	DIR	DONAR	DUR
conec	crec	dic	dono	duc
coneixes	creus	dius	dónes	duus/us
coneix	creu	diu	dóna	duu/u
coneixem	creiem	diem	donem	duem
coneixeu	creieu	dieu	doneu	dueu
coneixen	creuen	diuen	donen	duen
ENTENDRE	ESCRIURE	ESTAR	FER	HAVER
entenc	escric	estic	faig	he
entens	escrus	estàs	fas	has
entén	escriu	està	fa	ha
entenem	escrivim	estem	fem	hem
enteneu	escriviu	esteu	feu	heu
entenen	escriuen	estan	fan	han
JEURE	MOURE	PRENDRE	PODER	RIURE
jec/jac	moc	prenc	puc	ric
jeus/jaus	mous	prens	pots	rius
jeu/jau	mou	pren	pot	riu
jaiem	movem	prenem	podem	riem
jaieu	moveu	preneu	podeu	rieu
jeuen/jauen	mouen	prenen	poden	riuen
SABER	SER	SEURE	TENIR	TREURE
sé	sóc	sec	tinc	trec
saps	ets	seus	tens	treus
sap	és	seu	té	treu
sabem	som	seiem	tenim	traiem
sabeu	sou	seieu	teniu	traieu
saben	són	seuen	tenen	treuen
VENIR	VENDRE	VEURE	VIURE	VOLER
vinc	venc	veig	visc	vull
véns	vens	veus	vius	vols
ve	ven	veu	viu	vol
venim	venem	veiem	vivim	volem
veniu	veneü	veieu	viviü	voleu
vénen	venen	veuen	viuen	volen

Només ens queda recomanar-vos que feu tot allò que us fa més feliç. Us deixo un vídeo que sempre posa de bon humor: *Bon dia* del grup «Els Pets». Que tingueu una bona setmana!

Enllaç: <https://www.youtube.com/watch?v=YnapalyXSYE>

Lletra:

La vella Montserrat
desperta el barri a cops d'escombra tot cantant
 les primeres persianes
s'obren feixugues badallant

Rere el vidre entelat
 el cafeter **assegura** que no era penal
 i es desfà la conversa igual que el sucre del
 tallat

Bon dia
 ningú m'ho ha demanat, però **fa** bon dia
 damunt els caps, un sol ben insolent
il·lumina descarat
 tot l'espectacle de la gent

Al bell mig de la plaça
 la peixatera **pren** paciència amb la Consol
 que **remuga** i **regala**
 grans bafarades d'alcohol

I al pedrís reposant
 l'avi Josep no **es deixa** perdre cap detall
 i amb l'esguard **es pregunta**
 quants dies més **té** de regal

Bon dia
 Ningú m'ho ha demanat, però fa bon dia
 damunt els caps, un sol ben insolent
il·lumina descarat
 tot l'espectacle de la gent

Nens xisclant, olor a pixum de gat
 veïnes que un cop has passat, **et critiquen**
 gent llençant la brossa d'amagat
 i un retardat que amb ulls burletes **et mira** i **diu**
 Bon dia

Bon dia
 ningú m'ho ha demanat però fa bon dia
 damunt els caps, un sol ben insolent
 il·lumina descarat
 tot l'espectacle de la gent

Bon dia
 ningú ho ha decidit, però és un gran dia
 damunt els caps, un sol ben insolent
 il·lumina descarat
 tot l'espectacle de la gent

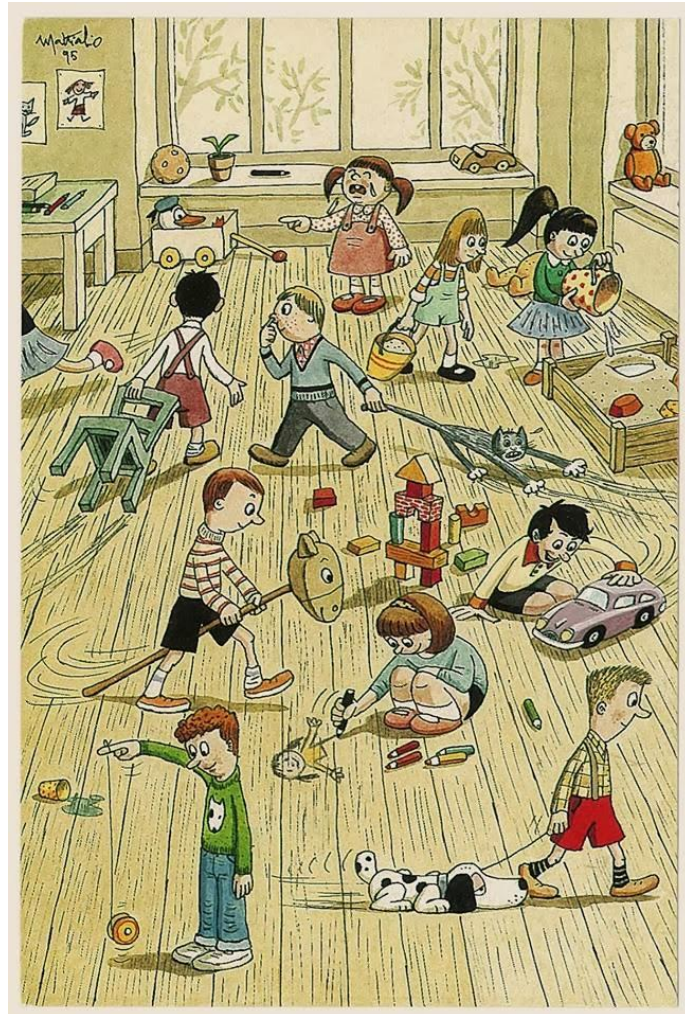
2. Omple els espais en blanc amb la forma del verb en present o en imperatiu que correspongui:

- a. Aquest nen no sap a què es _____ (dedicar) els seus pares.
- b. Entreu i _____ (tancar) la porta.
- c. L'han enxampat _____ (fumar) dins del lavabo
- d. Sobretot, no _____ (trepitjar/vosaltres) la gespa.
- e. Val més que _____ (apagar/vosaltres) el llum.
- f. La Núria sempre _____ (lligar) el gos en aquest arbre.
- g. Si em _____ (tocar) la loteria, em compraré una casa ben gran.
- h. La Mariona tots els matins _____ (escriure) un full al seu diari.
- i. La Maite _____ (plorar) sempre que veu una pel·lícula trista.
- j. Sempre _____ (beure) un got de llet abans d'anar-me'n a dormir.

3. Ara és el moment de parlar d'aquelles coses que us fan feliços i aquelles que no. Prepareu un llistat sobre la vostra felicitat particular. Enumereu en dues llistes aquelles coses que feu cada dia i que us fan sentir bé, i aquelles que no us fan sentir bé. Per exemple:

- Em sento bé si... **bec** un suc de pastanaga al matí, si **faig** exercici, si **veig** gent que m'estimo, si **ric**, si **soc** pacient, canto...
- No em sento bé si... dormo malament, si **prenc** massa cafè, si **soc** impacient, si treballo massa...

PRESENT D'INDICATIU DELS VERBS CAURE, ESTAR I FER

Present d'indicatiu

Caure	Estar	Fer
caic	estic	faig
caus	estàs	fas
cau	està	fa
caiem	estem	fem
caieu	esteu	feu
cauen	estan	fan

4. Completeu els buits amb les formes verbals corresponents. Recordeu que heu d'usar el present d'indicatiu

- a) La meva germana quan puja l'escala sempre ensopega i _____ (*caure*).
- b) Avui jo _____ (*estar*) tan cansada que no puc fer res.
- c) La meva família sempre _____ (*fer*) exercici físic perquè és molt saludable.
- e) Durant la tardor _____ (*caure*) les fulles d'alguns arbres.
- f) Pere, on et _____ (*fer*) mal, a la panxa o a la gola?
- g) Avui al passadís de l'hospital _____ (*fer*) extraccions de sang.
- h) Quan passem per la pastisseria en Daniel i jo sempre _____ (*caure*) en la temptació de comprar alguna lllaminadura.
- i) Sempre _____ (*estar*) malalta, sempre et fa mal alguna cosa. Seria recomanable que anessis a la consulta de l'especialista.
- j) Jo sempre _____ (*fer*) els exercicis de matemàtiques després de berenar.
- k) Nosaltres tots els dies _____ (*fer*) fúting pel parc.

5. Uniu amb una fletxa les parelles que es corresponguin:

Nosaltres	faig molt d'exercici físic.
Tu	fem un remei casolà per al Joan.
Vosaltres	fa una infusió de camamilla.
Jo	fas d'infermer de la teva neboda.
Ell/ella	fan una anàlisi sanguínia a l'avi.
Ells/elles	feu una becaina després de dinar.

6. Completa les frases amb un mot del requadre:

orella, calor, fred, grip, febre, set, gana, son

1. Em poso el jersei perquè tinc **fred**.
2. Em trec el jersei perquè tinc _____
3. No hi sento perquè em fa mal l' _____
4. Me'n vaig a dormir perquè _____
5. Ara beuré aigua perquè tinc _____
6. No em trobo bé perquè tinc _____
7. Tinc el front molt calent perquè _____

8. Menjo perquè tinc _____

mandra, insomni, enguixat, picor, deprimit, afònica,
esquinç, diarrea, al·lèrgia

1. Em rasco l'esquena perquè tinc **picor**.
2. No tinc ganes de fer res perquè tinc _____
3. Tinc el cos ple de grans perquè m'ha sortit una _____
4. No puc dormir perquè tinc _____
5. Tinc ganes de plorar perquèestic _____
6. M'he trencat el canell i me l'han _____
7. Em fa mal el turmell perquè m'he fet un _____
8. Em fa mal la panxa. Tinc _____
9. No puc parlar perquèestic _____

7. Encercla la paraula adequada per completar les frases:

1	Anant d'excursió m'he fet	a	Un singlot
		b	Una esgarrinxada
		c	Una al·lèrgia
2	Després de l'accident tenia el cos ple de	a	grans
		b	vòmits
		c	blaus
3	El gat m'ha fet	a	Una pessigada
		b	Una esgarrapada
		c	Un cop de puny
4	M'he fet un cop al cap. M'he fet	a	Un bony
		b	Un gra
		c	Un pessic
5	Tinc tos i febre. Tinc	a	Una crosta
		b	Un blau
		c	Un refredat
6	He caigut i m'he fet	a	Una pelada
		b	Una mossegada
		c	Un singlot
7	Ratlla la paraula que no pertany al camp semàntic:	a	Una pessigada
		b	Les pessigolles
		c	Una esgarrinxada
		d	Una mossegada

8. Relaciona el símptoma amb la malaltia i el metge que l'ha de tractar:

SÍMPTOMA		MALALTIA		METGE	
1.	febre	a.	conjuntivitis	A.	metge/-essa de família
2.	turmell inflammat	b.	grip	B.	otorrinolaringòleg/-òloga
3.	picor als ulls	c.	esquinç	C.	ginecòleg/-òloga
3.	mal als ovaris	d.	càries	D.	traumatòleg/-òloga
4.	mal d'orella	e.	otitis	E.	dentista
5.	mal de queixal	f.	menstruació	F.	oftalmòleg/-òloga

1	2	3	4	5
b				
A				

9. Relaciona cada frase amb el dibuix corresponent:

1		a	M'he cremat	6	
2		b	M'he fet un cop	7	
3		c	M'he fet un tall	8	
4		d	Tinc febre	9	
5		e	Tinc mal de cap	10	
		f	Tinc mal de queixal		
		g	Estic refredada		
		h	M'he trencat el braç		
		i	M'he punxat		
		j	M'ha picat una vespa		

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
c									

10. Llegeix el següent text i respon les preguntes que tens més avall:

L'altre dia anàvem caminant per Saragossa la meva amiga i jo quan ens va ocórrer un fet curiosíssim. La Isabel tenia un mal de cap molt fort, d'aquells que et fan tenir febre i sentir mareig, i no veia molt bé per on anava; pràcticament li havia de dir jo on havia de trepitjar per a no caure. Quan vam travessar el carrer vaig trobar el meu cosí Carles i em vaig detenir a saludar-lo, però la Isabel, que no el va veure, va continuar caminant. Sembla que va topar amb un senyal de trànsit (això diuen, perquè no ho vaig veure) i va caure a terra d'esquena. Però això no és tot, perquè el conductor d'un cotxe que passava per allí ho va veure i va començar a riure com un boig, de manera que el camió de davant va frenar i ell, que estava mirant la Isabel, va xocar i va destrossar el vidre de davant del seu cotxe. Una vegada a l'hospital intentava consolar la Isabel perquè si, a ella, li havien embenat el cap i sols tenia un bony, al conductor del cotxe li havien enguixat un braç i s'havia fet un tall a l'orella.

- **Què li passava, a la Isabel?**

- **Amb qui es va trobar l'amic de la Isabel?**

- **Per què va xocar el cotxe contra el camió?**

- **Quins ferits hi va haver en aquest curiós accident? Què els va passar?**

- **Quins són els temps verbals que hi ha al text? Subratlleu les formes verbals que expressen una acció en passat.**

Font imatge: <http://catalaperserfelic.blogspot.com/>

Amb l'Imperfet parlem d'accions o situacions del passat que perduraven en el temps (hàbits, descripcions, accions repetides...) o el context en el qual es va produir una acció passada concreta:

- Quan **era** petita **volia** ser feliç.
- A l'escola **tenia** una amiga que es deia Marina.
- El meu avi **anava** a treballar amb una bicicleta groga.
- Quan **vivia** a París vaig conèixer la Laurie.
- Al Joan abans **portava** els cabells curts, ara els porta llargs.
- Als 10 anys **m'agradava** un noi francès que es deia Jacques.

PRETÈRIT IMPERFET D'INDICATIU

1a CONJUGACIÓ	2a CONJUGACIÓ	3a CONJUGACIÓ
CANTAR	BATRE	PATIR
cantava	batia	patia
cantaves	baties	paties
cantava	batia	patia
cantàvem	batíem	patíem
cantàveu	batíeu	patíeu
cantaven	batien	patien

Els verbs regulars segueixen aquests models i, com podeu comprovar, la segona i la tercera conjugació coincideixen en aquest temps. Haureu d'anar amb compte, però, amb els verbs que fan aquest temps irregular. Els més importants són aquests:

Creure	Ser	Dur	Fer	Dir
creia	era	duia	feia	deia
creies	eres	duies	feies	deies
creia	era	duia	feia	deia
crèiem	érem	dúiem	fèiem	dèiem
crèieu	éreu	dúieu	fèieu	dèieu
creien	eren	duien	feien	deien

Hi ha també un conjunt de verbs que canvien la *u* de l'infinitiu per una *v*, per exemple:

Viure	Beure	Escriure
vivia	bevia	escrivia
vivies	bevia	escrivies
vivia	bevia	escrivia
vivíem	bevíem	escrivíem
vivíeu	bevíeu	escrivíeu
vivien	bevien	escrivien

HE FET o VAIG FER? - Passat Indefinit o Passat Perifràstic?

Com podeu veure en la taula següent, la gran diferència entre utilitzar l'**Indefinit** (*he pensat, he vist, he sentit...*) o el **Perifràstic** (*vaig pensar, vaig veure, vaig sentir...*) té a veure en el període de temps de referència. Quan parlem d'un moment actual, inacabat o obert utilitzem l'**Indefinit**, quan parlem d'un període acabat i tancat fem servir el **Perifràstic**:

EL TEMPS AMB ELS PASSATS	
PRETÈRIT INDEFINIT	PRETÈRIT PERIFRÀSTIC
Els fem servir quan parlem d'un període inacabat	El fem servir quan parlem d'un període acabat
<p>AVUI AQUEST MATÍ AQUESTA SETMANA AQUEST MES AQUEST ESTIU ... AQUEST AY AQUEST SEGLE AQUEST MIL·LENI</p> <p>..... FA DOS MINUTS* FA DUES HORES*</p>	<p>AHIR ABANS-D'AHIR LA SETMANA PASSADA EL MES PASSAT L'ANY PASSAT</p> <p>.... AL GENER, AL MAIG EL 2002...</p> <p>... FA DOS DIES FA QUATRE SETMANES</p>
*Són períodes acabats però molt propers	

- **Avui he fet** una migdiada.
- **Ahir vaig fer** una migdiada.

Tanmateix, hi ha algunes excepcions, és el cas de períodes acabats però, al mateix temps molt recents: **fa dos minuts, fa 3 hores, fa una estona....**; també les expressions com **aquest matí** o **aquesta tarda** poden ser períodes acabats, malgrat això, també utilitzem l'Indefinit, a causa de la proximitat en el temps d'aquests moments.

- **Fa dos minuts que hem arribat.**

- **Hem arribat aquesta tarda.** (Tant si són les 18h com si són les 22h)

Expressions que poden funcionar amb els dos passats són **alguna vegada** (una vegada, dues vegades, trenta vegades, moltes vegades...), **mai** o **sempre**. Utilitzarem el temps depenent de si parlem d'un temps acabat o inacabat:

- **He anat** dues vegades a l'Índia. (Durant tota la meva vida, és un període inacabat encara).
- **Vaig anar** 3 vegades a Londres quan vivia a Liverpool. (Ja no visc a Liverpool, és un període tancat.)

Si tens dubtes pots consultar els següents webs:

<https://www.softcatala.org/conjugador-de-verbs/>

<https://www.verbs.cat/ca/>

<https://www.enciclopedia.cat/conjugador-catala>

PRETÈRIT PERFET PERIFRÀSTIC

vaig		L'any passat vaig anar a Londres.
vas		Ahir, vas veure l'Enric?
va	+ INFINITIU	Ahir vaig anar al cinema.
vam		Vam llegir durant la infantesa.
vau		Quan vau aprovar les oposicions?
van		Ells ahir van dir que vindrien.

Aquest temps verbal expressa accions acabades dins d'un temps acabat. Va acompanyat amb temporals com: *ahir, l'any passat, una vegada...*

PRETÈRIT INDEFINIT

he		Jo no he vist aquella pel·lícula.
has		Ja has vist l'oncle Joan?
ha	+ PARTICIPI	Ella ja ha comprat el peix.
hem		Avui hem anat a la platja.
heu		Heu fet els exercicis?
han		Elles han viscut a Lleida.

Utilitzem el pretèrit indefinit per expressar accions que han acabat dins d'un temps no acabat. Anirà amb els temporals: *avui, aquest matí, enguany, adés, fa un moment...*

No heu de confondre els temps verbals que acabem d'explicar. Fixeu-vos:

Abans jo sempre **estudiava** a la biblioteca.

Ahir **vaig estudiar** a la biblioteca.

Aquest matí **he estudiat** a la biblioteca.

És incorrecte dir: *Aquest matí ell **va dir**.

11. Trieu la forma correcta entre les que us proposem, tenint en compte les indicacions anteriors:

Ex. Aquest matí els mecànics VAN CANVIAR - **HAN CANVIAT** - CANVIAREN tots els radiadors.

a) Abans jo

vaig arribar	he arribat	arribava
--------------	------------	----------

 sempre tard a classe.

b) L'altre

vaig llegir	llegia	he llegit
-------------	--------	-----------

 dia una notícia molt interessant sobre la crisi mundial.

c) Aquest vespre

he corregit	corregia	vaig corregir
-------------	----------	---------------

mentre l'últim disc

escoltava	vaig escoltar	he escoltat
-----------	---------------	-------------

 de Manel.

d) Aquesta setmana

He estudiat	vaig estudiar	estudiava
-------------	---------------	-----------

 tot el que no

he estudiat	vaig estudiar	estudiava
-------------	---------------	-----------

 durant la carrera.

e) Avui

es va espantat	s'ha espantat	s'espantava
----------------	---------------	-------------

 l'ordinador i

han vingut	vingueren	venien
------------	-----------	--------

 del taller a arreglar-lo.

f) L'altre dia mentre

vaig parlar	parlava	he parlat
-------------	---------	-----------

 amb el cap de

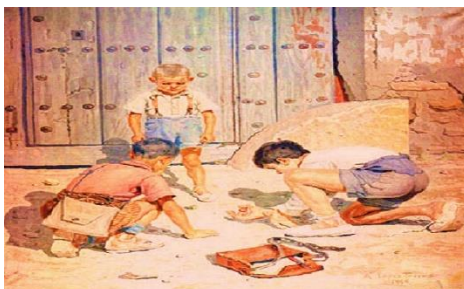
Departament hi havia

m'esperaven	em van esperar	m'han esperat
-------------	----------------	---------------

 dos alumnes que

12. Ompliu els espais buits amb el pretèrit imperfecte d'indicatiu dels verbs que hi ha entre parèntesis:

Temps era temps ...

Recordo l'època en què gairebé tots els dies _____ (*quedar*) amb els meus amics en una esplanada deserta que hi _____ (*haver*) prop de casa meva. Aquell _____ (*ser*) el nostre centre social, el lloc on nosaltres _____ (*pensar*) totes les malifetes possibles. I tot se'ns _____ (*ocórrer*) inconscientment. Reunits al voltant d'una pedra que _____ (*fer*) la funció de taula, mentre _____ (*menjar*) qualsevol llaminadura barata, _____ (*maquinar*) què faríem. Les propostes _____ (*ser*) moltes i variades. Un dels meus amics, l'Esteve, _____ (*tenir*) l'obsessió d'anar a robar albercocs verds d'un hort proper. L'oferta _____ (*ser*) interessant, però _____ (*implicar*) uns riscos evidents. L'amo de l'hort ja n' _____ (*estar*) fart i ens _____ (*amençar*) i _____ (*insultar*) quan ens _____ (*veure*) pel carrer. Fins que un dia, mentre l'Esteve es _____ (*trobar*) dalt de l'arbre collint-nos albercocs, vam escoltar un tret i seguidament vam veure com el nostre amic queia de l'arbre mentre _____ (*cridar*) com un boig. L'amo li _____ (*haver*) disparat un cartutx de sal amb la seva escopeta de caça i li va encertar de ple en tot el cul. La coentor de la ferida li va durar tres setmanes i a tots se'ns van llevar les ganes de menjar albercocs verds. Si més no, per una temporada.

13. Posa els verbs entre parèntesis en forma personal:

1. Jo canto i (*ballar*) quan estic content. *ballo*
2. Tu calles i no (*contestar*) _____ quan estàs enfadada.
3. Ell es queixa i (*plorar*) _____ quan està malalt.
4. Nosaltres acabem i (*baixar*) _____ quan estem cansats.
5. Vosaltres empaiteu i (*agafar*) _____ els gats quan esteu tips de sentir-los.

6. Ells sumen i (*restar*) _____ quan fan els exercicis.

14. Escriu la forma adequada a cada frase:

1. Tu no (*permeto/permets/permet*) que arribin tard.
2. Jo no (*temo/temem/tem*) el mal temps.
3. Ell (*tems/temen/tem*) que vingui la policia.
4. Nosaltres (*creixem/creix/creixen*) molt ràpidament.
5. Vosaltres (*perdem/perdo/perdeu*) el temps molt sovint.
6. Ells (*batem/baten/bats*) la nata per fer mantega

PARTICIPI

El pretèrit indefinit és un temps compost, és a dir, es forma amb el corresponent temps simple del verb *haver* (present: *he, has, ha, hem, heu, han*) més el participi del verb en qüestió. Tot seguit us presentem la formació del participi regular.

1a conjugació (-ar)	2a conjugació (-er, -re)	3a conjugació (-ir)
-at	-ut	-it
Ha escollit ja el cotxe. Ha trencat les butaques.	Hem perdut el bitllet. Hem convençut el director.	He dormit vuit hores. He patit molt mal de cap.

El participi té gènere i nombre:

<i>trencat</i>	<i>trencada</i>	<i>trencats</i>	<i>trencades</i>
<i>venut</i>	<i>venuda</i>	<i>venuts</i>	<i>venudes</i>
<i>llegit</i>	<i>llegida</i>	<i>llegits</i>	<i>llegides</i>

PARTICIPIS IRREGULARS

admetre	admès	fondre	fos
atendre	atès	haver	hagut
aparèixer	aparegut	imprimir	imprès
aprendre	après	merèixer	merescut
beure	begut	molde	mòlt
caldre	calgut	morir	mort
caure	caigut	obrir	obert
cobrir	cobert	ofendre	ofès
complir	complert	omplir	omplert
conèixer	conegut	plaure	plagut
córrer	corregut	poder	pogut
coure	cuit / cogut	prendre	pres
creure	cregut	pretendre	pretès
dependre	depès	resoldre	resolt
dir	dit	riure	rigut
dur	dut	sofrir	sofert
empènyer	empès	suspendre	suspès
encendre	encès	tenir	tingut
entendre	entès	treure	tret
escriure	escrit	valer	valgut
establir	establert	venir	vingut
estrènyer	estret	viure	viscut
fer	fet	voler	volgut

Però cal anar molt alerta, perquè hi ha una sèrie de verbs que formen el participi de manera irregular:

fer	fet
veure	vist
venir	vingut
tenir	tingut
haver	hagut
traure	tret
obrir	obert
parèixer	paregut
viure	viscut
poder	pogut
ser	sigut
voler	volgut

Atenció: la majoria dels verbs acabats en:

-endre formen un participi irregular que acaba en **-ès**:

entendre **entès entesa entesos enteses**

aprendre **après apresada apresos apreses**

prendre **pres presa presos preses**

defendre **defès defensa defesos defeses**

15. Ompliu els espais buits amb el participi corresponent:

- a) Ho has _____ (*entendre*) bé, això?
- b) He _____ (*voler*) ser el primer a donar-li la bona notícia.
- c) Si voleu que la truita us surti esponjosa, convé que els ous estiguin ben _____ (*batre*).
- d) Has _____ (*veure*) els titulars dels diaris d'aquest matí?
- e) Ja has _____ (*fer*) la maleta, veritat?
- f) M'han _____ (*agafar*) tot el que havíem _____ (*estalviar*).
- g) Has _____ (*saber*) el tema que t'han _____ (*preguntar*)?
- h) Encara no heu _____ (*trametre*) la meva comanda?
- i) No m'heu _____ (*ofendre*) pel que heu _____ (*dir*), sinó pel que heu _____ (*fer*).
- j) Volia presentar una queixa ahir perquè m'havien _____ (*atendre*) malament.
- k) Mai no havíem _____ (*creure*) res del que ell deia.
- l) Ells es van sentir _____ (*ofendre*) per l'actitud de la policia.
- m) Has _____ (*viure*) alguna vegada al camp?
- n) Les delinqüents van ser _____ (*sorprendre*) robant als grans magatzems.
- o) Al migdia ja havíem _____ (*córrer*) cinc quilòmetres.
- p) Nosaltres no hem _____ (*poder*) anar a la presentació.
- q) Han _____ (*obrir*) una botiga de roba al cantó de l'avinguda.

16. Poseu el pretèrit indefinit corresponent als verbs que hi ha entre parèntesis:

- a) El Miquel _____ (*anar*) fa un moment a buscar-te, però no t'_____ (*trobar*).
- b) És una pel·lícula molt bona, jo l'_____ (*veure*) set vegades.
- c) La Llúcia _____ (*obrir*) una perfumeria prop de casa meva.
- d) Aquest mes els meus amics _____ (*tenir*) un nadó.
- e) Enguany _____ (*passar*) les festes i jo no _____ (*fer*) res.
- f) Abans tu _____ (*pensar*) que et convidaria a dinar.
- g) Aquest matí _____ (*intentar*) netejar l'habitació, però no _____ (*poder*).
- h) Encara que el professor _____ (*explicar*) el tema tres vegades jo no _____ (*entendre*) res.

17. Poseu el pretèrit perfet perifràstic corresponent als verbs que hi ha entre parèntesis:

- a) Dimecres passat Marta _____ (anar) a esquiar a Granada.
- b) El meu nebot _____ (néixer) el dia de Sant Joan.
- c) La Júlia i tu _____ (venir) a sopar fa un dies.
- d) Ahir el Vicent i jo _____ (visitar) el museu de botànica de València.
- e) Anit _____ (passar) un documental molt interessant a Aragón TV.
- f) Abans d'ahir _____ (ploure) una mica al camp de Tarragona.
- g) La setmana passada jo _____ (viatjar) amb tren.
- h) L'any passat en Miquel i en Francesc _____ (treballar) molt.
- i) L'hivern passat vosaltres _____ (comprar) un pis nou.

18. Llegiu aquest text i després el comentareu:

Dormir bé per a viure més i millor

Els trastorns del son, que afecten el 30% de la població mundial, deterioren la salut i disminueixen l'esperança de vida. L'ésser humà inverteix un terç de la seva vida a dormir, és a dir, uns 25 anys. L'estudi científic del son i els seus trastorns es va iniciar fa únicament tres dècades, i actualment ja se sap que el cervell continua mantenint activitat durant el son. Hi ha per tant, una relació entre la quantitat i la qualitat del son, i l'estat de salut i l'esperança de vida. Així, es considera que el 30% de la població adulta té alteracions del son, entre les quals destaca l'insomni.

El son no és un estat passiu, sinó un canvi en l'activitat de consciència.

Investigacions fetes per Allan Hobson, de la Universitat de Harvard (EUA), han evidenciat que els canvis de la funció cerebral durant el son afecten també uns altres sistemes de l'organisme, principalment els aparells respiratoris i cardiovasculars, que poden ser alterats patològicament. Aquestes dades coincideixen amb el fet que la major mortalitat cardiovascular es produeix durant la matinada. És

més elevat el nombre de persones que moren perquè dormen poques hores que les que dormen durant més hores.

Actualment, les persones dormen menys que els seus avantpassats com a conseqüència de l'aparició de la llum artificial. Aquesta fa que la humanitat estigui desperta durant més hores de les que dictarien els ritmes cardíacs, rellotge biològic que marca les pautes entre son i vigília i que es regeix per la llum solar. A més, no hi ha un nombre ideal d'hores de son, ja que cadascú necessita unes hores determinades per a descansar. Dormir és tan fonamental per a la salut que si es fa malament influeix d'una manera decisiva en la qualitat de vida i, per tant en la salut. Abans moriríem per falta de son que per fam i per aquest motiu és decisiu mantenir unes normes d'higiene: tenir horaris regulars, cuidar l'ambient en què es dorm, evitar sorolls i l'excés de llum, fred o calor, fer regularment exercici moderat, no romandre en el llit durant molt de temps despert, evitar l'alcohol, el tabac i la cafeïna i no fer migdiades de més de mitja hora.

Mayka Sánchez, *El País*

- **Quantes hores dorms al dia?**
- **Te'n vas a dormir aviat?**
- **Matines molt? A quina hora et lleves?**
- **Portes una vida sana o creus que podries millorar alguns hàbits?**

SOLUCIONS

1. MALALTIES I LESIONS: Posa el mot que li correspon a cada definició

1. **Flegmó** 2. **Llitera** 3. **Farmaciola** 4. **Singlot**
 5. **Vòmit** 6. **Febre** 7. **Xeringa**

2. Omple els espais en blanc amb la forma del verb en present o en imperatiu que correspongui:

- k. Aquest nen no sap a què es dedica (dedicar) els seus pares.
 l. Entreu i tanqueu (tancar) la porta.
 m. L'han enxampat fumant (fumar) dins del lavabo
 n. Sobretot, no trepitgeu (trepitjar/vosaltres) la gespa.
 o. Val més que apagueu (apagar/vosaltres) el llum.
 p. La Núria sempre lliga (lligar) el gos en aquest arbre.
 q. Si em toca (tocar) la loteria, em compraré una casa ben gran.
 r. La Mariona tots els matins escriu (escriure) un full al seu diari.
 s. La Maite plora (plorar) sempre que veu una pel·lícula trista.
 t. Sempre beu (beure) un got de llet abans d'anar-me'n a dormir.

3. Completeu els buits amb les formes verbals corresponents. Recordeu que heu d'usar el present d'indicatiu

- a) La meva germana quan puja l'escala sempre ensopega i **cau** (*caure*).
 b) Avui jo **estic** (*estar*) tan cansada que no puc fer res.
 c) La meva família sempre **fa** (*fer*) exercici físic perquè és molt saludable.
 e) Durant la tardor **cauen** (*caure*) les fulles d'alguns arbres.
 f) Pere, on et **fa** (*fer*) mal, a la panxa o a la gola?
 g) Avui al passadís de l'hospital **fan** (*fer*) extraccions de sang.
 h) Quan passem per la pastisseria en Daniel i jo sempre **cauen** (*caure*) en la temptació de comprar alguna lllaminadura.
 i) Sempre **estàs** (*estar*) malalta, sempre et fa mal alguna cosa. Seria recomanable que anessis a la consulta de l'especialista.
 j) Jo sempre **faig** (*fer*) els exercicis de matemàtiques després de berenar.
 k) Nosaltres tots els dies **fem** (*fer*) fúting pel parc.

4. Uniu amb una fletxa les parelles que es corresponguin:

Jo faig molt d'exercici físic.

Nosaltres fem un remei casolà per al Joan.

Ell/ella fa una infusió de camamilla.

Tu fas d'infermer de la teva neboda.

Ells/elles fan una anàlisi sanguínia a l'avi.

Vosaltres feu una becaina després de dinar.

5. Completa les frases amb un mot del requadre:

1. Em poso el jersei perquè tinc fred.
2. Em trec el jersei perquè tinc calor
3. No hi sento perquè em fa mal l'orella
4. Me'n vaig a dormir perquè son
5. Ara beuré aigua perquè tinc set
6. No em trobo bé perquè tinc grip
7. Tinc el front molt calent perquè febre
8. Menjo perquè tinc gana

1. Em rasco l'esquena perquè tinc picor.
2. No tinc ganes de fer res perquè tinc mandra
3. Tinc el cos ple de grans perquè m'ha sortit una al·lèrgia
4. No puc dormir perquè tinc insomni
5. Tinc ganes de plorar perquè estic deprimit
6. M'he trencat el canell i me l'han enguixat
7. Em fa mal el turmell perquè m'he fet un esquinç
8. Em fa mal la panxa. Tinc diarrea
9. No puc parlar perquè estic afònica

7. Encercla la paraula adequada per completar les frases:

1	Anant d'excursió m'he fet	b	Una esgarrinxada
2	Després de l'accident tenia el cos ple de	c	blaus
3	El gat m'ha fet	b	Una esgarrapada

4	M'he fet un cop al cap. M'he fet	a	Un bony
5	Tinc tos i febre. Tinc	c	Un refredat
6	He caigut i m'he fet	a	Una pelada
7	Ratlla la paraula que no pertany al camp semàntic:	b	Una pessigolla

8. Relaciona el símptoma amb la malaltia i el metge que l'ha de tractar:

1	2	3	4	5
b	c	a	e	d
A	D	F	B	E

9. Relaciona cada frase amb el dibuix corresponent:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
C	A	B	D	E	F	J	I	G	H

10. Trieu la forma correcta entre les que us proposem, tenint en compte les indicacions anteriors:

- Abans jo *arribava* sempre tard a classe.
- L'altre *vaig llegir* dia una notícia molt interessant sobre la crisi mundial.
- Aquest vespre *he corregit* mentre *escoltava* l'últim disc de *Manel*.
- Aquesta setmana tot el que no *he estudiat* tot el que no *vaig* durant la carrera.
- Avui *s'ha espallat* l'ordinador i *han vingut* del taller a arreglar-lo.
- L'altre dia mentre amb el cap de *parlava* Departament hi havia dos alumnes que *m'esperaven*

11. Ompliu els espais buits amb el pretèrit imperfecte d'indicatiu dels verbs que hi ha entre parèntesis:

Recordo l'època en què gairebé tots els dies *quedàvem* (*quedar*) amb els meus amics en una esplanada deserta que hi *havia* (*haver*) prop de casa meva. Aquell *era* (*ser*) el nostre centre social, el lloc on nosaltres *pensàvem* (*pensar*) totes les malifetes possibles. I tot se'ns *ocorria* (*ocórrer*) inconscientment. Reunits al voltant d'una pedra que *feia* (*fer*) la funció de taula, mentre *menjàvem* (*menjar*) qualsevol llaminadura barata, *maquinàvem* (*maquinar*) què faríem. Les propostes *eren* (*ser*) moltes i

variades. Un dels meus amics, l'Esteve, **tenia** (*tenir*) l'obsessió d'anar a robar albercocs verds d'un hort proper. L'oferta **era** (*ser*) interessant, però **implicava** (*implicar*) uns riscos evidents. L'amo de l'hort ja n'**estava** (*estar*) fart i ens **amenaçava** (*amenaçar*) i **insultava** (*insultar*) quan ens **veia** (*veure*) pel carrer. Fins que un dia, mentre l'Esteve es **trobava** (*trobar*) dalt de l'arbre collint-nos albercocs, vam escoltar un tret i seguidament vam veure com el nostre amic queia de l'arbre mentre **crirava** (*cridar*) com un boig. L'amo li **havia** (*haver*) disparat un cartutx de sal amb la seva escopeta de caça i li va encertar de ple en tot el cul. La coentor de la ferida li va durar tres setmanes i a tots se'ns van llevar les ganes de menjar albercocs verds. Si més no, per una temporada.

13. Posa els verbs entre parèntesis en forma personal:

1. Jo canto i (*ballar*) quan estic content. **ballo**
2. Tu calles i no (*contestar*) **contestes** quan estàs enfadada.
3. Ell es queixa i (*plorar*) **plora** quan està malalt.
4. Nosaltres acabem i (*baixar*) **baixem** quan estem cansats.
5. Vosaltres empaiteu i (*agafar*) **agafeu** els gats quan esteu tips de sentir-los.
6. Ells sumen i (*restar*) **resten** quan fan els exercicis.

14. Escriu la forma adequada a cada frase:

8. Tu no (*permeto/permets/permet*) que arribin tard.
9. Jo no (*temo/temem/tem*) el mal temps.
10. Ell (*tems/temen/tem*) que vingui la policia.
11. Nosaltres (*creixem/creix/creixen*) molt ràpidament.
12. Vosaltres (*perdem/perdo/perdeu*) el temps molt sovint.
13. Ells (*batem/baten/bats*) la nata per fer mantega

15. Ompliu els espais buits amb el participi corresponent:

- a) Ho has **entès** (*entendre*) bé, això?
- b) He **volgut** (*voler*) ser el primer a donar-li la bona notícia.
- c) Si voleu que la truita us surti esponjosa, convé que els ous estiguin ben **batuts** (*batre*).
- d) Has **vist** (*veure*) els titulars dels diaris d'aquest matí?
- e) Ja has **fet** (*fer*) la maleta, veritat?
- f) M'han **agafat** (*agafar*) tot el que havíem **estalviat** (*estalviar*).

- g) Has **sabut** (*saber*) el tema que t'han **preguntat** (*preguntar*)?
- h) Encara no heu **tramès** (*trametre*) la meva comanda?
- i) No m'heu **ofès** (*ofendre*) pel que heu **dit** (*dir*), sinó pel que heu **fet** (*fer*).
- j) Volia presentar una queixa ahir perquè m'havien **atès** (*atendre*) malament.
- k) Mai no havíem **cregut** (*creure*) res del que ell deia.
- l) Ells es van sentir **ofesos** (*ofendre*) per l'actitud de la policia.
- m) Has **viscut** (*viure*) alguna vegada al camp?
- n) Les delinqüents van ser **sorpresos** (*sorprendre*) robant als grans magatzems.
- o) Al migdia ja havíem **corregut** (*córrer*) cinc quilòmetres.
- p) Nosaltres no hem **pogut** (*poder*) anar a la presentació.
- q) Han **obert** (*obrir*) una botiga de roba al cantó de l'avinguda.

16. Poseu el pretèrit indefinit corresponent als verbs que hi ha entre parèntesis:

- a) El Miquel **ha anat** (*anar*) fa un moment a buscar-te, però no t'**ha trobat** (*trobar*).
- b) És una pel·lícula molt bona, jo l'**he vist** (*veure*) set vegades.
- c) La Lúcia **ha obert** (*obrir*) una perfumeria prop de casa meva.
- d) Aquest mes els meus amics **han tingut** (*tenir*) un nadó.
- e) Enguany **he passat** (*passar*) les festes i jo no **he fet** (*fer*) res.
- f) Abans tu **has pensat** (*pensar*) que et convidaria a dinar.
- g) Aquest matí **he intentat** (*intentar*) netejar l'habitació, però no **he pogut** (*poder*).
- h) Encara que el professor **ha explicat** (*explicar*) el tema tres vegades jo no **he entès** (*entendre*) res.

17. Poseu el pretèrit perfet perifràstic corresponent als verbs que hi ha entre parèntesis:

- a) Dimecres passat Marta **va anar** (*anar*) a esquiar a Granada.
- b) El meu nebot **va néixer** (*néixer*) el dia de Sant Joan.
- c) La Júlia i tu **vau venir** (*venir*) a sopar fa un dies.
- d) Ahir el Vicent i jo **vam visitar** (*visitar*) el museu de botànica de València.
- e) Anit **van passar** (*passar*) un documental molt interessant a Aragó TV.
- f) Abans d'ahir **va ploure** (*ploure*) una mica al camp de Tarragona.
- g) La setmana passada jo **vaig viatjar** (*viatjar*) amb tren.
- h) L'any passat en Miquel i en Francesc **va treballar** (*treballar*) molt.
- i) L'hivern passat vosaltres **vau comprar** (*comprar*) un pis nou.

